

Anonimizētā versija

Tulkojums

C-685/21 – 1

Lieta C-685/21

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2021. gada 15. novembris

Iesniedzējtiesa:

Oberster Gerichtshof (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 21. oktobris

Prasītāja:

YV

Atbildētāja:

Stadtverkehr Lindau (B) GmbH

Oberster Gerichtshof (Augstākā tiesa, Austrija) [..] lietā starp prasītāju YV [..] un atbildētāju *Stadtverkehr Lindau (B) GmbH*, Lindava [*Lindau*], [..] Vācija, [..] saistībā ar 58 710 EUR [..] un konstatāciju (prasības summa 10 000 EUR), par prasītājas ārkārtas revīzijas sūdzību [*Revisionsrekurs*] par *Oberlandesgericht Innsbruck* (Apelācijas tiesa Insbrukā, Austrija) kā apelācijas tiesas 2021. gada 18. marta spriedumu, lietas numurs I R 5/21a-12, ar kuru tika apstiprināts *Landesgericht Feldkirch* (Feldkirhas apgabaltiesa, Austrija) 2020. gada 28. decembra spriedums Z 45 Cg 72/20t-5, [..]

ir pieņēmusi

l ē m u m u:

1. Atbilstoši LESD 267. pantam uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

Vai apdrošinātājs *Regulas (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (pārstrādāta versija)* 11. panta 1. punkta un 13. panta 2. punkta izpratnē ir arī uzņēmums, kas nav apdrošināšanas sabiedrība, bet kas, ņemot vērā atkāpi no obligātās apdrošināšanas *Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (kodificēta versija)* 5. panta 1. punkta izpratnē, saskaņā ar piemērojamām tiesībām kā “kvaziapdrošinātājs” ir atbildīgs par tā turētajiem mehāniskajiem transportlīdzekļiem tāpat kā apdrošinātājs saskaņā ar apdrošināšanas tiesību normām?

2. [...] [tiesvedības apturēšana]

P a m a t o j u m s

1. Fakti

1 Prasītāja, kuras domicils ir pirmās instances tiesas jurisdikcijas teritorijā, 2019. gada 30. jūlijā Lindavā (Vācija) tika smagi savainota negadījumā ar autobusu, kura turētāja ir atbildētāja. Atbildētāja ir pilsētas sabiedriskā transporta uzņēmums, kas saskaņā ar Vācijas *Pflichtversicherungsgesetz* [Likuma par obligāto apdrošināšanu] 2. panta [1. punkta 5) apakšpunktu] ir atbrīvots no pienākuma apdrošināt civiltiesisko atbildību.

2. Lietas dalībnieku argumenti

- 2 Prasītāja prasa no atbildētājas zaudējumu atlīdzību. Strīds ir par to, vai Austrijas tiesām ir starptautiskā jurisdikcija.
- 3 Prasītāja pamatojas uz Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (Briseles I.a regula) 13. panta 2. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Protams, atbildētāja neesot apdrošināšanas sabiedrība. Tomēr saskaņā ar Vācijas tiesībām tai kā pašvaldības transporta pakalpojumu sniedzējam esot piemērojama atkāpe no obligātās apdrošināšanas. Tāpēc saskaņā ar Vācijas tiesībām tāpat kā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas gadījumā tai esot jāuzņemas atbildība par zaudējumiem, uz kuriem attiecas obligātā apdrošināšana. Šā iemesla dēļ vajadzētu būt arī iespējamai tiešai prasībai tiesās, kurām ir jurisdikcija lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu.
- 4 Atbildētāja prasa noraidīt prasību. Tā neesot apdrošināšanas sabiedrība, tāpēc neesot piemērojamas Briseles I.a regulas tiesību normas, kas attiecas uz apdrošināšanu. Atkāpei no obligātās apdrošināšanas šajā ziņā neesot nekādas ietekmes.

3. Līdzšinējā tiesvedība

- 5 Pirmās instances tiesa noraidīja prasību, pamatojoties uz starptautiskās jurisdikcijas neesamību. Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktā, lasot to kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu, paredzētā jurisdikcija attiecoties tikai uz prasībām, kas celtas pret apdrošināšanas sabiedrību, nevis – kā šajā lietā – pret transportlīdzekļa turētāju.
- 6 Apelācijas tiesa apstiprināja šo spriedumu. Tā piekrita pirmās instances tiesas viedoklim, ka prasība, kas celta pret negadījumā iesaistīta transportlīdzekļa turētāju, nav lieta, kas attiecas uz apdrošināšanu, Briseles I.a regulas izpratnē. Tas, ka uz atbildētāju neattiecas obligātā apdrošināšana, nenozīmē atšķirīgu vērtējumu.
- 7 Oberster Gerichtshof ir jālemj par prasītājas revīzijas sūdzību, ar kuru tā vēlas panākt jurisdikciju apstiprinošu spriedumu. Turklāt tā uzskata, ka saskaņā ar Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu, ir piemērojama jurisdikcija atbilstoši prasītāja domicilam. Saskaņā ar Vācijas tiesībām, ņemot vērā atkāpi no obligātās apdrošināšanas, atbildētāja esot atbildīga tāpat kā apdrošinātājs; salīdzinājumā ar to prasītāja esot “vājākā” puse Tiesas judikatūras izpratnē. Pretējā gadījumā iespējamu vērtējuma pretrunu dēļ tam būtu jāietekmē arī jurisdikcijas noteikumi.

4. Juridiskais pamats

- 8 4.1. *Regulas (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās* (Briseles I.a regula) 11. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 13. panta 2. punktā ir noteikts:

11. pants

1. *Apdrošinātāju, kura domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt:*

b) *citā dalībvalstī, ja prasību iesniedzis apdrošinājumaņēmējs, apdrošinātais vai apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs – tās vietas tiesās, kur ir prasītāja domicils;*

13. pants

2. *Šīs regulas 10., 11. un 12. pantu piemēro prasībām, ko cietusī puse cēlusi tieši pret apdrošinātāju, ja šādas tiešas prasības ir atļautas.*

- 9 No šīm tiesību normām, kas bija ietvertas jau Regulā (ES) Nr. 44/2001 (Briseles I regula), Eiropas Savienības Tiesa pastāvīgajā judikatūrā secina, ka saskaņā ar piemērojamām tiesībām cietušais var celt iespējamu tiešu prasību pret negadījumā iesaistītās otras puses civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju tās valsts tiesā, kur ir cietušā domicils (C-463/06, *Odenbreit*; C-340/16, *KABEG*).

- 10 4.2. Saskaņā ar Vācijas *Pflichtversicherungsgesetz (PflVG)* 2. panta 1. punkta 5) apakšpunktu atbildētājam ir piemērojama atkāpe no obligātās apdrošināšanas. Saskaņā ar šo tiesību normu Vācijas *PflVG* 1. pants (proti, obligātās apdrošināšanas pienākums) nav piemērojams:

5. juridiskām personām, kuru zaudējumus sedz no atbildības apdrošināšanas zaudējumu kompensācijas shēmas, kas saskaņā ar Versicherungsaufsichtsgesetz [Apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības likuma] 3. panta 1. punkta 4) apakšpunktu ir atbrīvota no apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības.

- 11 Šajā tiesību normā ir norādīts uz Vācijas *Versicherungsaufsichtsgesetz* 3. panta 1. punkta 4) apakšpunktu. Saskaņā ar šo tiesību normu uzraudzība neattiecas uz:

*4. pašvaldību un pašvaldību apvienību grupējumiem bez juridiskas personas statusa, ja to mērķis ir sadales veidā kompensēt turpmāk minēto veidu zaudējumus, kuri izriet no to dalībnieku un tādu sabiedrisko uzdevumu izpildei paredzētu uzņēmumu riskiem, kuros kādam dalībniekam vai vairākiem komunālajiem dalībniekiem vai – b) apakšpunktā minētajos gadījumos – citām pašvaldību struktūrām ir vismaz 50 procentu līdzdalība:
[..]*

b) ar mehānisko transportlīdzekļu turējumu saistītie zaudējumi,

[..]

- 12 Šī atkāpe parasti attiecas uz tādu pašvaldību transporta uzņēmumiem, kuri saistībā ar saviem transportlīdzekļiem nevis apdrošina civiltiesisko atbildību, bet gan kompensē zaudējumus sadales veidā, apvienojoties ar citām pašvaldībām un tādējādi sadalot risku iekšējās attiecībās [..]. “Atbildības apdrošināšanas zaudējumu kompensācijas shēma” pamato dalībnieku savstarpējās prasījuma tiesības; cietušajam nav tiesību vērsties pret šādu grupējumu (bez juridiskas personas statusa).

- 13 4.3. Ja tiek piemērota atkāpe no obligātās apdrošināšanas, Vācijas *PflVG* 2. panta 2. punktā ir paredzēts (Senāta izcēlums):

(2) Saskaņā ar 1. punkta 1)–5) apakšpunktu no obligātās apdrošināšanas atbrīvotiem transportlīdzekļu turētājiem – ja vien civiltiesiskās atbildības apdrošināšana netiek nodrošināta, pamatojoties uz to noslēgtiem un šā likuma normām atbilstošiem apdrošināšanas līgumiem – gadījumos, kad transportlīdzekļa vadītājam un pārējām personām, kuru zaudējumi tiktu segti, pamatojoties uz šim likumam atbilstošu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, rodas 1. pantā minēto veidu zaudējumi, ir jāuzņemas atbildība tādā pašā veidā un apjomā kā apdrošinātājam, kad pastāv šāda civiltiesiskās atbildības apdrošināšana. Šis pienākums attiecas tikai uz noteikto minimālo apdrošināšanas summu apmēru. Ja rodas kaitējums personām vai īpašumam, transportlīdzekļa turētājs attiecībās ar trešo

personu ir atbildīgs arī tad, ja transportlīdzekļa vadītājs tīši un prettiesiski ir veicinājis notikumu, par kuru tas ir atbildīgs attiecībā pret trešo personu. Attiecīgi piemēro 12. panta 1. punkta otro līdz piekto teikumu. Pēc analogijas piemēro Versicherungsvertragsgesetz [Likuma par apdrošināšanas līgumu] 100.–124. panta, kā arī 3. un 3.b panta noteikumus, kā arī Kraftfahrzeug-Pflichtversicherungsverordnung [Rīkojumu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu]. Ja transportlīdzekļa turētājs izpilda pirmajā teikumā paredzētos pienākumus, tad, pēc analogijas piemērojot Versicherungsvertragsgesetz 116. un 124. pantu, tas var pieprasīt atmaksāt iztērētās summas, ja pastāvošas apdrošināšanas gadījumā apdrošinātājam nebūtu pienākuma izmaksāt atlīdzību transportlīdzekļa vadītājam vai citai līdzapdrošinātajai personai; turklāt transportlīdzekļa turētājs nedrīkst vērsties pret šīm personām.

- 14 Tāpēc atkāpe no obligātās apdrošināšanas nozīmē, ka transportlīdzekļa turētājs ir atbildīgs attiecībā pret cietušo tāpat kā civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs, tādēļ Vācijā to dēvē par “kvaziapdrošinātāju” (“Quasiversicherer”), “kaptīvo apdrošinātāju” (“Eigenversicherer”) vai “pašapdrošinātāju” (“Selbstversicherer”). Šī atbildība iestājas papildus transportlīdzekļa turētāja atbildībai un aizvieto pretējā gadījumā pastāvošo civiltiesiskās atbildības apdrošinātāja atbildību [..].
- 15 4.4. Vācijas PflVG 2.d panta noteikums par atkāpi no obligātās apdrošināšanas ir balstīts uz Direktīvas 2009/103/EK par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 5. panta 1. punktu. Šajā tiesību normā ir noteikts (Senāta izcēlums):

1. Dalībvalsts drīkst atkāpties no 3. panta attiecībā uz dažām fiziskām vai juridiskām personām, publiskām vai privātām personām; attiecīgā valsts sastāda šādu personu sarakstu un dara to zināmu pārējām dalībvalstīm un Komisijai.

Šī dalībvalsts veic attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izmaksāta kompensācija par jebkādiem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kurus tās teritorijā un citu dalībvalstu teritorijā izraisījuši šo personu transportlīdzekļi.

Ja nepiemēro 2. panta a) punktu, tad šī dalībvalsts izraugās tās iestādes vai struktūras tajā valstī, kur zaudējumi vai miesas bojājumi ir radušies, kuras atbild par kompensāciju cietušajām pusēm saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem.

Tā dara zināmu Komisijai to personu sarakstu, kas ir atbrīvotas no obligātās apdrošināšanas, un to iestāžu un struktūru sarakstu, kuras ir atbildīgas par kompensāciju.

Komisija šo sarakstu publicē.

5. Par prejudiciālo jautājumu

- 16 5.1. Briseles I.a regulas 10. un nākamajos pantos atbilstoši to nepārprotamajam formulējumam ir ietvertas tikai “lietas, kas attiecas uz apdrošināšanu”. Tas attiecas arī uz tiešu prasību pret civiltiesiskās atbildības apdrošinātāju saskaņā ar Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu, lasot to kopā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Tāpēc šī tiesību norma nav piemērojama prasībām pret transportlīdzekļa turētāju (*OGH (Oberster Gerichtshof)*, 2 Ob 189/18k SZ 2018/89; rezultātā arī *BGH (Bundesgerichtshof* [Federālā Augstākā tiesa]) VI ZR 279/14). Tas atbilst arī Tiesas uzsvērtajam speciālo tiesību normu mērķim lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu, nodrošināt apdrošinātāja (attiecīgajai) otrai pusei kā parasti vajākamajai pusei īpašu aizsardzību jurisdikcijas jomā (C-412/98, *Groupe Josi*, 64. punkts; C-463/06, *Odenbreit*, 28. punkts; C-340/16, *KABEG*, 28. punkts; C-106/17, *Hofsoe*, 40. punkts).
- 17 5.2. Tomēr šajā lietā prasītāja neceļ prasību pret atbildētāju kā mehāniskā transportlīdzekļa turētāju. Drīzāk tā pamatojas uz to, ka saskaņā ar Vācijas tiesībām, ņemot vērā atkāpi no obligātās apdrošināšanas, atbildētāja ir atbildīga tāpat kā civiltiesiskās atbildības apdrošinātājs. It īpaši saskaņā ar Vācijas *PfIVG* 2. panta 2. punktu pēc analogijas ir jāpiemēro Vācijas *Gesetz über den Versicherungsvertrag* [Likuma par apdrošināšanas līgumu] (*VVG*) noteikumi par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (*VVG* 100.-112. pants) un par obligāto apdrošināšanu (*VVG* 113.-124. pants).
- 18 5.3. Līdz ar to rodas jautājums, vai arī šajā lietā ir piemērojama jurisdikcija saskaņā ar Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu, lasot to kopā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 19 a) No minēto tiesību normu interpretācijas, balstoties uz to formulējumu, varētu izrietēt tas, ka “apdrošinātāji” ir tikai tādas personas, kas faktiski veic apdrošināšanas sabiedrības darbību. Šajā lietā tas tā nav, jo atbildētāja tikai pati ir atbildīga tāpat kā apdrošinātājs, bet nepiedāvā apdrošināšanas pakalpojumus citām personām. Tādēļ varētu piekrist arī viedoklim, ka negadījumā cietušais attiecībā pret atbildētāju – sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kas sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumus – nav “parasti” vajākā puse.
- 20 b) Tomēr Briseles I.a regulas 13. panta 2. punkta formulējums, lasot to kopā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu, neizslēdz, ka “apdrošinātājs” nozīmē jebkuru personu, kas atbilstoši piemērojamām (šajā gadījumā Vācijas) tiesībām ir atbildīga saskaņā ar apdrošināšanas tiesību normām.
- 21 Tam par labu liecina sistēmiskā interpretācija: gan obligātā apdrošināšana saskaņā ar Direktīvu 2009/103/EK, gan jurisdikcija atbilstoši prasītāja domicilam saskaņā ar Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu, lasot to kopā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu, paredz vienādi aizsargāt cietušo: Obligātās apdrošināšanas mērķis ir nodrošināt, lai cietušais saņemtu atlīdzību neatkarīgi no kaitējuma nodarītāja finansiālā stāvokļa. Jurisdikcijai atbilstoši prasītāja domicilam ir jāatvieglo šo

tiesību īstenošana lietās ar pārrobežu elementu. Tāpēc šīs Savienības tiesību normas pēc būtības ir cieši saistītas un šajā ziņā saskanīgas.

- 22 Pašlaik Direktīvas 2009/103/EK 5. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atļauts paredzēt atkāpes no obligātās apdrošināšanas, bet tām ir jānodrošina, lai cietušie tomēr saņemtu zaudējumu atlīdzību. Tā pamatā acīmredzami ir Savienības likumdevēja vērtējums, ka atkāpe no obligātās apdrošināšanas nedrīkst pasliktināt negadījumā cietušā stāvokli. Vācijas tiesībās (saistībā ar šīs lietas situāciju) tas tiek īstenots tādējādi, ka a) atkāpe no obligātās apdrošināšanas prasa, lai rīks tiktu segts no civiltiesiskās “atbildības apdrošināšanas zaudējumu kompensācijas shēmas”, kā rezultātā cietušajam tāpat kā apdrošināšanas seguma gadījumā nerodas kaitējuma nodarītāja maksātspējas risks, un ka b) cietušais var celt prasību pret transportlīdzekļa turētāju, uz kuru neattiecas obligātā apdrošināšana, tāpat kā pret apdrošinātāju. Līdz ar to cietušā materiāltiesiskā aizsardzība ir garantēta arī atkāpes no obligātās apdrošināšanas gadījumā, proti, neatkarīgi no tā, vai cietušā domicils ir Vācijā vai citā valstī.
- 23 Savukārt interpretējot Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu tādējādi, ka ir ietvertas tikai prasības pret apdrošināšanas sabiedrībām, lietās ar pārrobežu elementu atkāpe no obligātās apdrošināšanas mazinātu cietušā aizsardzību jurisdikcijas ziņā. Šajā lietā iespēja celt prasību prasītāja domicila valsts tiesā būtu atkarīga no tā, vai negadījumā iesaistītais otras puses transportlīdzeklis bija autobuss ar civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu vai sabiedriskā transporta autobuss bez obligātās apdrošināšanas. Tādējādi zustu obligātās apdrošināšanas noteikumu un starptautiskās jurisdikcijas noteikumu saskaņotība.
- 24 Tādēļ – arī atbilstoši Savienības tiesību saskaņotības principam (LESD 7. pants) – ir dabiski ņemt vērā likumdevēja vērtējumu, ka uz Direktīvas 2009/103/EK 5. panta 1. punktu ir jābalstās arī Briseles I.a regulas 13. panta 2. punkta interpretācijā, lasot to kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Tāpēc arī šajā gadījumā atkāpei no obligātās apdrošināšanas nebūtu jāpasliktina negadījumā cietušā stāvoklis. Šajā lietā to varētu īstenot, uzskatot par “apdrošinātāju” jebkuru personu, kas saskaņā ar piemērojamām tiesībām atkāpes no obligātās apdrošināšanas gadījumā ir atbildīga kā apdrošinātājs.
- 25 Šajā saistībā prasītāju pilnībā varētu uzskatīt par (parasti) “vājāko pusi” Eiropas Savienības Tiesas judikatūras izpratnē. Protams, ir iespējams, ka atbildētājam – atšķirībā no apdrošināšanas sabiedrības – nav savas organizācijas zaudējumu atlīdzināšanai. Tomēr “atbildības apdrošināšanas zaudējumu kompensācijas shēma” (tātad riska sadale starp vairākām pašvaldībām) tai ļauj atlīdzināt arī būtiskus zaudējumus, neapdraudot tās ekonomisko pastāvēšanu. Tādējādi no ekonomiskā viedokļa tā atrodas daudz spēcīgākā pozīcijā nekā tipisks cietušais, kuram ir vajadzīga kompensācija.
- 26 5.4. Ņemot vērā iepriekš minēto pamatojumu, *Oberster Gerichtshof* drīzāk sliecas domāt, ka arī šajā lietā būtu jāpiemēro jurisdikcija atbilstoši prasītāja domicilam

saskaņā ar Briseles I.a regulas 13. panta 2. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 11. panta 1. punkta b) apakšpunktu. Taču ir iespējama arī citāda interpretācija. Tāpēc *Oberster Gerichtshof* kā pēdējās instances tiesas pienākums ir lūgt prejudiciālu nolēmumu.

6. Tiesvedības apturēšana

[..]

Oberster Gerichtshof

Vīne, 2021. gada 21. oktobrī

[..]

DARBA VERSIJA